

NODAVLAT MAKTAB YOKI MAKTABGACHA TA'LIM
TASHKILOTLARIDA AKTIYADORLIK JAMIYATINING MOLIVAVIY
RESURSLARINI BOSCHARISHNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH
YOLLARI.

Mahmudov Nosir G'ofirjonovich

*Namangan viloyati maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi,
O'quvchilarni kasbga yo'naltirish va psixologik tashxis sho'bası metodisti.*

Annotatsiya: *Xorijiy investitsiyalar milliy iqtisodiyot uchun ahamiyatli bo'lib, ularning qabul qilinishi va erkin iqtisodiy hududlarning rivojlanishiga ahamiyatli ta'sir ko'rsatadi. Bu mavzuga oid maqolada jahon tajribasi va milliy xususiyatlar alohida ko'rib chiqiladi.*

Kalit so'zlar: *milliy iqtisodiyot, xorijiy investitsiyalar, jahon tajribasi, iqtisodiy hududlar, iqtisodiy zonalar yaratish, milliy xususiyatlar.*

Jahon tajribasi qaror qilish va investitsiyalarni jalb qilish jarayonlarida o'z o'rniga ega. Yuqorida jahon miqyosidagi jiddiy iqtisodiy taraqqiyot o'tkazuvchilarining amaliyoti, xorijiy investorlar bilan shartnoma imzolash, maxsus iqtisodiy zonalar yaratish, soliqqa tushkan moliyalash va boshqa ko'plab omillar keltirilgan. Misol uchun, Singapur, Dubai, va Shanghai mintaqalari o'zlariga jalb qilingan xorijiy investitsiyalarni sarmoya tashkil etish va erkin iqtisodiy hududlarni rivojlantirishda jahon miqyosidagi yaxshi amaliyotlarni o'rganishadi.

Singapur: Singapurning investitsiya siyosati va iqtisodiy tizimi, uning mintaqasiga investitsiyalarni jalb qilishda muvaffaqiyatli amaliyotlarni namoyish etadi. Singapur xususiy investorlar uchun afzalliklar, soliq imtiyozlari va xususiy iqtisodiy zonalar tashkil etganligi tufayli jahon miqyosidagi investitsiya jalb qilishda muvaffaqiyatli bo'lgan mamlakatlardan biri hisoblanadi.

Dubai: Dubai esa, maxsus iqtisodiy zonalar (masalan, Dubai Free Zone) yaratish va xorijiy investorlar uchun qulay sharoitlar yaratish bilan ajralib turadi. Shuningdek, Dubai xalqaro biznes markaziga aylandi va investitsiya sarmoyalarini jalb qilishda muvaffaqiyatli bo'lishi uchun zarur sharoitlar yaratdi.

Shanghai mintaqasi: Shanghai mintaqasi ham jahon miqyosidagi yaxshi amaliyotlardan biri hisoblanadi. Bu mintaqada infrastrukturani rivojlantirish, xususiy iqtisodiy zonalar yaratish, xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda

moliyaviy imtiyozlar keltirish va xorijiy investitsiyalarni sarmoya tashkil etishdagi yaxshi amaliyotlar o'rganilgan.

Bu misollar jahon miqyosidagi xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va erkin iqtisodiy hududlarni rivojlantirishda muhim omillar bo'lib, ular mamlakatlarning iqtisodiy taraqqiyotida katta rolni o'ynaydi. Bu amaliyotlar mamlakatlar uchun investitsiya jalb qilishni osonlashtiradi va o'zining iqtisodiy taraqqiyotini sarmoya tashkil etishda muvaffaqiyatli bo'lishini ta'minlaydi.

Shuningdek, milliy xususiyatlar xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda muhim ahamiyatga ega. Har bir mamlakatning iqtisodiy tizimining, siyosiy xarakteristikalarining, moliyaviy va daromad soliq tizimlarining xususiyatlari investitsiyalar uchun o'ziga xos sharoitlar yaratadi. Bu sharoitlar, mamlakatning siyosiy va iqtisodiy barqarorligi, qonunchilik va investitsiya qilishni himoya qilish sohasidagi osonliklar, investorlar uchun soliq imtiyozlari va boshqa omillar orqali o'rganiladi.

Iqtisodiy tizimning xususiyatlari: Mamlakatning iqtisodiy tizimi, moliyaviy sohalari, investitsiya faoliyatini amalga oshirishga qanday shartlar yaratilishi, investorlarga nima ko'rsatilishi kabi masalalar investitsiyalar uchun muhimdir. Masalan, sarmoya ko'rishni ko'proq oson qilish, faolligini kuchaytirish, soliq tizimlarini oddiyroq qilish, moliyaviy imtiyozlarni taqdim etish, xususiy iqtisodiy zonalar tashkil etish va boshqa masalalar bu tizimning xususiyatlari orqali o'rganiladi.

Siyosiy xarakteristikkalar: Mamlakatning siyosiy xarakteristikkalari ham investitsiya jarayonida muhimdir. Investitsiya qilish sohasida qonunchilikning barqarorligi, xorijiy investorlarga qanday taqdimotlar ko'rsatilishi, mamlakatning xorijiy siyosiy xarakteristikkalari va mamlakatning o'zaro diplomatik munosabatlari investitsiyalarni jalb qilish uchun katta ahamiyatga ega.

Moliyaviy va daromad soliq tizimlari: Investitsiyalarni jalb qilishda moliyaviy va daromad soliq tizimlarining xususiyatlari ham muhimdir. Mamlakatda soliqlarning qulayliklari, investitsiyalarni jalb qilishda yuqori darajada talab qilingan soliq imtiyozlari, soliq to'shkan moliyalash va sarmoya qilish jarayonlarida boshqa moliyaviy omillar muhimdir.

Bu xususiyatlar jahon miqyosidagi xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda mamlakatning tashqi va ichki moliyaviy rivojlanishiga va xalqaro biznes va sarmoya ko'rishning osonligiga muhim ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli, mamlakatlar o'zlarining milliy xususiyatlari va moliyaviy tizimlari asosida xorijiy investitsiyalarni jalb qilish strategiyalarini rivojlantiradilar va bu jarayonlarda muvaffaqiyatga erishishlari uchun qo'llanishadi.

Misol sifatida, Xitoyning "Silk Road Economic Belt" va "21st Century Maritime Silk Road" loyihalari ko'proq investitsiyalar jalb qilishga yo'l qo'yish va mahalliy iqtisodiyotni rivojlantirish maqsadida xorijiy investorlar uchun afzalliklar yaratishda muvaffaqiyatli bo'lganligini keltirish mumkin. Bunday investitsiyalar odatda mamlakatning infrastrukturasi, transport yuklari, xizmat ko'rsatish sohasi va boshqa sohalarda qilinadi.

Infrastrukturani rivojlantirish: "Silk Road Economic Belt" va "21st Century Maritime Silk Road" loyihalari Xitoydagi infrastrukturani rivojlantirishni o'z ichiga olgan. Bu infrastruktura bo'limi, transport yo'llari, telekommunikatsiya tarmoqlari, energiya tarmoqlari va boshqa sohalarni o'z ichiga oladi va mamlakatning o'zini regionlararo va xalqaro savdo va tijoratda muvozanatli qiladi.

Transport tizimlari: Xitoyning loyihalari transport tizimlarini ham o'z ichiga oladi. Bu tizimlar, yengil yo'ldan temir yo'l va aviatransportga qadar kengaytirilgan. Bu esa mahalliy iqtisodiyotni rivojlantirishda, mahsulotlarni olib tashish va eksport qilishni osonlashtiradi va mamlakatning savdo va tijorat bilan bog'liqlikni kengaytiradi.

Xizmat ko'rsatish sohasi: Bu loyihalar mamlakatdagi xizmat ko'rsatish sohasini ham rivojlantirishni maqsad qilgan. Bu esa turizm, logistika, bank xizmatlari, telekommunikatsiya va boshqa sohalarda kengaytirilgan va xorijiy investorlar uchun qulay sharoitlar yaratilgan.

Investitsiyalar oshirish: "Silk Road Economic Belt" va "21st Century Maritime Silk Road" loyihalari Xitoydagi investitsiyalarni oshirishda muvaffaqiyatli bo'lgan. Bu investitsiyalar esa mamlakatning iqtisodiy taraqqiyoti va savdo-tijorat potensialini kengaytiradi va boshqa mamlakatlar bilan iqtisodiy hamkorlikni rivojlantiradi.

Shuningdek, bu loyihalar mamlakatlar o'rtasidagi iqtisodiy munosabatlarni kuchaytiradi va mamlakatlar orasidagi savdo-tijorat va iqtisodiy munosabatlarni yanada mustahkam qiladi. Bunda muvaffaqiyatli bo'lish uchun esa, mamlakatning milliy xususiyatlari va iqtisodiy tizimi ham muhim ahamiyatga ega.

Erkin iqtisodiy hududlar, jahon tajribasi va milliy xususiyatlar kabi ko'plab omillar bilan mamlakatlar uchun ahamiyatli bo'lib, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashda katta rol o'ynaydi. Har bir mamlakat o'zining investitsiyalar politikasini jahon tajribasiga asoslangan holda rivojlantirishi va milliy xususiyatlarini qondirish maqsadida ishlaydi. Bu esa xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va mamlakatning iqtisodiy rivojlanishini ta'minlash uchun juda muhimdir.

Jahon tajribasi: Jahon miqyosidagi investitsiya amaliyoti va xalqaro savdo-tijorat munosabatlari har bir mamlakat uchun o'ziga xosdir. Bu tajribani o'rganib, mamlakat o'zining investitsiyalar politikasini shakllantirishi va uni jahon miqyosidagi yaxshi amaliyotlar asosida rivojlantirishi mumkin. Misol uchun, mamlakatlar bir-biri bilan iqtisodiy hamkorlikda ishlay oladigan loyihalarda ishtirok etish, xalqaro savdo-tijoratning rivojlanishini qo'llab-quvvatlash uchun qo'shimcha intiqomlarni olib borish kabi.

Milliy xususiyatlar: Har bir mamlakatning milliy xususiyatlari, iqtisodiy tizimi, moliyaviy va siyosiy sharoitlari xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda o'ziga xoslik yaratadi. Mamlakatlar o'zlarining milliy va iqtisodiy xususiyatlariga qarab, investorlar uchun qulay sharoitlar yaratish, soliq imtiyozlari taqdim etish va investitsiyalarni jalb qilish jarayonlarini soddalashtirishga qaror qilishlari mumkin. Misol uchun, turizm sohasida rivojlanish uchun soliq imtiyozlari berish, mahalliy korxonalar va investitsiya qilishni himoya qilish bo'yicha qonunlar va hokimiyat tizimi shakllantirish kabi.

Shundaylik, har bir mamlakatning erkin iqtisodiy hududlarni rivojlantirishida jahon tajribasi va milliy xususiyatlar ko'p omillar bilan belgilanadi. Bu esa xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va mamlakatning iqtisodiy rivojlanishini ta'minlash uchun juda muhimdir, chunki bu omillar mamlakatning iqtisodiy taraqqiyotining yo'nalishi va tarmoq uslubini belgilaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Shernaev, A. A. (2021). Strategik rivojlanish sharoitida mahalliy byudjetlar daromadlarini takomillashtirish yo'nalishlari.
2. Xamdamova, R. R. Q., & Shernayev, A. A. (2022). Xalqaro moliya bozoridagi operatsiyalarning rivojlanish istiqbollar.
3. https://www.offidocs.com/public/?v=ext&pdfurl=http://el.tfi.uz/images/Iqtisodiyotga_investitsiyalarni_jalb_qilish_va_ularni_boshqarish_usullari_Saitkam_olov_MD_uz_ac66c.pdf

